מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות ארבעה שורשים מרכזיים של הנאורות
- להסביר את הקשר בין המהפכה המדעית לאמונה בתבונה
- לבחון באופן ביקורתי את הדימוי 'חושך-אור'

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. א – גישה ששמה את האדם ויכולותיו במרכז
2. ג – ניוטון
3. ג – קופרניקוס
4. ב – לידה מחדש
5. א – סובלנות דתית
6. ב – בזכות הדפוס, הספרים והסלונים

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – קדמו לה תהליכים כמו הומניזם, מדע ודפוס
2. נכון – המהפכה המדעית חיזקה את האמונה בתבונה
3. נכון – הדפוס אפשר הפצת ספרים ועיתונים לקהל רחב
4. לא נכון – הרעיונות התפשטו לאנגליה, פרוסיה ואמריקה
5. לא נכון – זהו דימוי של אנשי הנאורות עצמם ולא תיאור מדויק

חלק ג' – השלמת מילים

1. הומניזם
2. דפוס
3. סובלנות
4. קופרניקוס
5. ניוטון
6. רציונליזם

חלק ד' – התאמה בין מושגים לתיאורים

- 1 – ד (שימת האדם ויכולותיו במרכז)
- 2 – ג (נכונות לכבד אנשים מדת אחרת)
- 3 – א (מסקנות לפי תצפית וניסוי)
- 4 – ה (הפצת ספרים ועיתונים לקהל רחב)
- 5 – ב (האמונה בכוח השכל האנושי)

חלק ה' – סדרו לפי ציר הזמן

1. ראשית הדפוס באירופה (בערך 1450)
2. קופרניקוס מפרסם שהארץ סובבת סביב השמש (1543)
3. שלום וסטפליה - סיום מלחמת שלושים השנים (1648)
4. ניוטון מפרסם את חוקי התנועה והכבידה (1687)

חלק ו' – שאלות פתוחות

1. מלחמות הדת הקשות הראו את הנזק הנובע מחוסר סובלנות, ולכן התחזק הרעיון שיש לכבד אמונות שונות
2. גילויים מדעיים הראו שאפשר להגיע לאמת באמצעות תצפית וחישוב, ולא רק דרך מסורת וסמכות, מה שחיזק את האמונה בשכל האדם
3. הדפוס אפשר הפצה מהירה וזולה של ספרים ועיתונים, והסלונים היו מקומות מפגש שבהם אנשים דנו ברעיונות חדשים

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תשובה תכלול שניים מתוך: הומניזם, סובלנות, מדע, דפוס
- תשובה תציין שהדפוס אפשר הפצה מהירה וזולה של ספרים ורעיונות לקהל רחב
- תשובה אישית הכוללת שורש אחד והסבר קצר לחשיבותו

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בפעילות 'פנס בחושך' לפני מילוי הדף כדי לעורר עניין
- מומלץ לחלק את הדף לפי שלוש רמות (תמיכה/רגיל/אתגר) בהתאם לכיתה
- כדאי להדגיש שהדימוי 'חושך-אור' הוא נקודת מבט של אנשי הנאורות ולא עובדה היסטורית מוחלטת

דף תרגול: מאיפה הגיע האור? שורשי הנאורות

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

הנאורות היא תקופה באירופה. אנשים האמינו בשכל. לפני כן היו תהליכים חשובים: הומניזם, מלחמות דת, מדענים ודפוס. בדף נתרגל את זה.

מילון קטן:

נאורות	זרם שהאמין בכוח התבונה לשפר את חיי האדם
הומניזם	גישה ששמה את האדם במרכז, מתקופת הרנסנס
רנסנס	תקופה של התעניינות מחודשת בתרבות יוון ורומא
המהפכה המדעית	שינוי בדרך חקר הטבע לפי תצפית וניסוי
סובלנות דתית	נכונות לכבד אנשים מדת או אמונה אחרת
רציונליזם	האמונה שהשכל הוא הכלי המרכזי להבנת העולם
דפוס	טכנולוגיה שאפשרה הפצת ספרים ורעיונות במהירות

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה הומניזם?

א) גישה ששמה את האדם ויכולותיו במרכז ב) שם של מכונת דפוס ג) מלחמה בין דתות

ד) זרם פוליטי במאה ה-20

2. מי כתב חוקי תנועה וכבידה?

א) גוטנברג ב) קופרניקוס ג) ניוטון ד) וולטר

3. מי אמר שהשמש במרכז?

א) ניוטון ב) גוטנברג ג) קופרניקוס ד) לותר

4. מה המשמעות של רנסנס?

א) מהפכה ב) לידה מחדש ג) תבונה ד) סובלנות

5. איזה רעיון התחזק אחרי מלחמות דת?

א) סובלנות דתית ב) מונרכיה מוחלטת ג) פאודליזם ד) קולוניאליזם

6. איך רעיונות התפשטו מהר?

א) רק בעל-פה בכפרים ב) בזכות הדפוס, הספרים והסלונים ג) באמצעות פקודות המלך

ד) רק דרך הכנסייה

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הנאורות צמחה פתאום, בלי שום רקע קודם	☐	☐
2	גילויים במדע שינו את הדרך שבה אנשים חשבו על החברה	☐	☐
3	המצאת הדפוס סייעה להפצת רעיונות חדשים	☐	☐
4	רעיונות הנאורות נשארו רק בצרפת	☐	☐
5	ימי הביניים היו באמת תקופה חשוכה לחלוטין מבחינה היסטורית	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. ה_____ היא גישה ששמה את האדם ויכולותיו במרכז

2. ה_____ היא טכנולוגיה שאפשרה הפצת ספרים ורעיונות במהירות

3. רעיון ה_____ התחזק בעקבות מלחמות הדת הקשות

4. ב-1543 פרסם _____ שהארץ סובבת סביב השמש

5. ב-1687 פרסם _____ את חוקי התנועה והכבידה

6. ה_____ היא האמונה שהשכל האנושי הוא הכלי המרכזי להבנת העולם

4 חלק ד' – התאמה בין מושגים לתיאורים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. הומניזם	___	**א.** מסקנות לפי תצפית וניסוי
2. סובלנות דתית	___	**ב.** האמונה בכוח השכל האנושי
3. המהפכה המדעית	___	**ג.** נכונות לכבד אנשים מדת אחרת
4. דפוס	___	**ד.** שימת האדם ויכולותיו במרכז
5. רציונליזם	___	**ה.** הפצת ספרים ועיתונים לקהל רחב

5 חלק ה' – סדרו לפי ציר הזמן

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	שלום וסטפליה - סיום מלחמת שלושים השנים (1648)
☐	ניוטון מפרסם את חוקי התנועה והכבידה (1687)
☐	ראשית הדפוס באירופה (בערך 1450)
☐	קופרניקוס מפרסם שהארץ סובבת סביב השמש (1543)

6 חלק ו' – שאלות פתוחות

ענו בקצרה.

1. הסבירו כיצד מלחמות הדת תרמו לצמיחת הנאורות

2. מה הקשר בין המהפכה המדעית לרעיון התבונה?

3. מה היה תפקידם של הדפוס והסלונים בהפצת רעיונות הנאורות?

כרטיס יציאה

ציינו שניים מהשורשים של הנאורות

מדוע הדפוס היה חשוב להתפשטות הרעיונות?

השלימו: בלי ___ לא הייתה נאורות, כי ___

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀